

Haridusteaduste finantseerimisest

Praegu kehtiv teaduse finantseerimise seadus ei soosi haridusteadust, kuna selles valdkonnas tuleb alusuuringute kõrval lahendada hulgaliselt Eesti hariduse nüüdisprobleeme. Viimased, näiteks koolireformiga seonduvad, on väga rakendusliku kallakuga ning kaugeltki mitte kõik teemad ei pälvi tähelepanu rahvusvahelistes teadusringkondades. Arenenud välisriikides tegutsevad kas ülikoolide juures või iseseisvate teadusasutustena haridusuuringute instituudid, kus ühtsetes teadusinstituutides teostatakse nii alus- kui rakendusuuringuid. Taolisi instituutide rahastatakse kas otse riigieelarvest, haridusministeeriumi või ülikooli eelarve kaudu, aga samuti kombineeritult. Näiteks kuulub väga kõrge prestiižiga Jyväskylä Ülikooli vastavasse instituuti (Institute for Educational Research) 70 töötajat ning selles uuritakse eelkõige soome haridusega seonduvaid kõige aktuaalsemaid kaasaja probleeme, näiteks : soome hariduse kvaliteet, hariduse efektiivsus, uus õppekavakultuur, õpetuse organiseerimine, jne. Instituudi aasta-eelarve on mitte alla 16 miljoni Fim'i ning rahastamine toimub järgmiselt: 50% Jyväskylä Ülikooli poolt ning ülejäänud 50% Soome Teaduste Akadeemia, Haridusministeeriumi, Haridusameti ja Euroopa Liidu poolt. (Ülaltoodud info pärineb Internetist.)

Ei ole mingisugust kahtlust, et tugevat haridusuuringute instituuti vajab ka Eesti, arvestades eriti veel Eesti ühiskonna asumist üleminekuperioodi staadiumis ning sellest tulenevaid ülesandeid hariduse valdkonnas. Mis on aga tegelikult juhtunud? Eestis on ainsana endistest sotsialismimaadest likvideeritud kõik pedagoogika uurimis- ja täiendusinstituudid ning tõenäoliselt oleme sel alal “originaalsed” kogu Euroopas.

Meenutame, et Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut likvideeriti 1. juunil 1991.a., mil selle “riismete” baasil moodustati Tallinna Pedagoogilise Instituudi allüksusena Pedagoogikauuringute Instituut. Kehtiva finantseerimispoliitika tõttu oli see instituut juba algusest peale määratud hääbumisele ning likvideerus ametlikult 31. detsembril 1993. Alates 01. jaanuarist 1994 kuni 01. jaanuarini 1998 tegutses TPÜ koosseisus mõneliikmeline (aasta-aastalt väheneva koosseisuga (st alates 5-st kuni 1,5 ametikohani) uurimisgrupp õppekava uuringute labori nime all. Alates 01. jaanuarist 1998 ei ole ka laborit.

1998.a. juunis otsustas TPÜ teadusnõukogu moodustada **TPÜ koosseisus Haridusuuringute Instituudi**, kuid Eesti kooli lähiarengu vajadusi arvestavate uuringute finantseerimiseks puuduvad võimalused. Tegelikult tuleks ühteaegu teostada nii alus-kui rakendusuuringuid, nende vastastikuses koosmõjus. Ei ole kahtlust, et alusuuringud on toeks rakendusuuringutele, viimastest aga omakorda võrsub problemaatika ja materjal alusuuringuteks.

Johtuvalt ülalöeldust ning arvestades praegust kriitilist olukorda haridussfääris, palume, et Haridusministeerium leiaks võimalusi TPÜ Haridusuuringute Instituudi finantseerimiseks. Haridusministeerium võib seda nii TPÜ kui Haridusministeeriumi enese ettepanekute alusel teha riikliku tellimusena (sihtfinantseerimisena). Kui olemasolev teaduse ja arendustegevuse finantseerimise alane seadusandlus seda ei võimalda, siis palume esitada valitsusele taotlus kehtiva seadusandluse muutmiseks.